

նինները ընդունի իր վանքին մէջ: Աղեքսանդր տեղի տալով ազահութեան կամ սին փառքերու՝ հակառակ Եղիա արքեպիսկոպոսին հրամանին՝ բաժնեց վանքերը: Այն ատենէն սկսեալ բաժնուած վանքը Կրօի վանք կոչուեցաւ» (Տե՛ս Raymond Génier ի Vie de Saint Euthyme le Grand, էջ 35-36): Հաւանաբար այս վանքին անունը Եղիա պատրիարքին օրէն սկսեալ Ս. Ստեփանոս կը կոչուէր: Հատին յիշատակարանը՝ Commemoratorium de Casis Dei անուամբ, թերևս այս վանքն է որ կը յիշատակէ ըսելով՝ «Ս. Ստեփանոսի վանքը Երիքովի մօտ (Եղիայէն ?) շինուած» (Տե՛ս Itinera A. Descriptiones. Հար. Ա. էջ 303. Revue de l'Orient Chrétien, 1899, էջ 530):

Բ.— Յովհաննէս Մոսխոսի (Mosch) Մարգ Հոգեւոր (Pré Spirituel) գիրքը: Կ'արժէ հոս տեղեկութիւն մը տալ հեղինակին և անոր գիրքին մասին: Յովհաննէս Մոսքոս ծնած է Դամասկոս, Չ. դարու կիսուն. ան Ս. Թէոդոսի վանքին վանականներէն էր, բայց յետոյ մեկնեցաւ Փառան, Երուսաղէմի մօտ, ուր մնաց տասը տարի, 567-578: Մոսքոս ձեռնարկեց մեծ ճամբորդութեան մը, դէպի Եգիպտոս, Թեպոյիտի և Սինայի վանքերը, և վերջնոյս մէջ մնաց տասը տարի Յովհաննէս պատրիարքի օրով (575-593): Յիշեալ դարձեալ ճամբորդեց Պաղեստինի բոլոր վանքերը և ուսումնասիրութիւններ կատարեց: Մօրիկի սպանութեան և Պարսից արշաւանքին հաւանականութեան պատճառաւ 603ին վերջնականապէս թողուց Ս. Երկիրը, այցելեց Անտիօքը և Կիլիկիան ու մեկնեցաւ Եգիպտոս: 615ին երբ պարսիկները Ս. Երկիրը արշաւելէ յետոյ, Եգիպտոսի վրայ պիտի յարձակէին՝ Հռովմ մեկնեցաւ և հո՛ն լրացուց իր գիրքը՝ Մարգ Հոգեւոր կոչուած՝ զոր իր մահէն առաջ յանձնեց իր աշակերտին և բարեկամին Սոփրոնիոսի: Վախճանեցաւ կամ 619ին և կամ 634ին, և Սոփրոնիոս իր ուսուցչին ոսկերտութիւնը փոխադրեց Երուսաղէմի մօտ Ս. Թէոդոսի վանքի գերեզմանատունը:

Մոսքոսի գիրքը Migne ի Հայրախօսութեան մէջ հրատարակուած է յունարէն և լատիններէն, Pratum Spirituale խորագրով, զոր հայերէն անուանեցինք Մարգ Հոգեւոր: Ունի 219 զլուխներ, որոնց մէջ կը յիշուին իր անձնական յիշատակները և իր երկտասարդութեան յուշերը: Ոճը յանկուցիչ է և յստակ, պատմուածքները ժողովրդականացնելու գաղտնիքը ունի. շատ ճշ-